NÁVRHY GENERÁLNEJ ADVOKÁTKY JULIANE KOKOTT prednesené 3. marca 2011 [1]

I — Úvod

1. V návrhu na začatie prejudiciálneho konania Tribunale di Vicenza z 15. februára 2010 ide o výklad výrazu miesto plnenia uvedeného v článku 5 bode 1 písm. b) nariadenia (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach [2].

2. Podľa tohto ustanovenia zakladá miesto plnenia alternatívnu súdnu právomoc, ktorá nastupuje popri všeobecnej súdnej právomoci podľa bydliska žalovaného. [3] Podľa článku 5 bodu 1 písm. b) nariadenia č. 44/2001 je pri predaji tovaru miestom plnenia zásadne [4] miesto dodania tovaru.

3. Konkrétne je v prejednávanej veci potrebné objasniť, kde sa nachádza toto miesto, ak sa tovar odovzdal „franco sídlo [talianskej predávajúcej]“ predávajúcej prepravcovi a ten ho prepravil kupujúcemu.

4. V prípade zásielkového predaja sa prednedávnom Súdny dvor v rozsudku Car Trim [5] zaoberal problematikou určenia miesta dodania a v prípade, že sa zmluvné strany nedohodli inak, určil toto miesto ako miesto fyzického odovzdania tovaru kupujúcemu v „konečnom mieste určenia predaja“. [6]

5. V prejednávanej veci je teraz potrebné, v nadväznosti na vyššie uvedený rozsudok Car Trim, najmä vysvetliť, aký význam môže mať pre určenie miesta dodania zmluvné ustanovenie uvedené vyššie v bode 3.

1 — Jazyk prednesu: nemčina.

2 — Ú. v. ES L 12, s. 1; Mim. vyd. 19/004, s. 42. V súčasnosti toto nariadenie platí v znení nariadenia Komisie (EÚ) č. 416/2010 z 12. mája 2010.

3 — Článok 2 ods. 1 nariadenia č. 44/2001.

4 — „Ak sa účastníci zmluvy nedohodli inak“ [článok 5 bod 1 písm. b) nariadenia č. 44/2001].

5 — Rozsudok z 25. februára 2010, C-381/08, Zb. s. I-1255.

6 — Bod 2 výroku rozsudku Car Trim.

II — Právny rámec

6. Článok 5 nariadenia (ES) č. 44/2001 stanovuje:

„Osobu s bydliskom na území členského štátu možno žalovať v druhom členskom štáte:

1 a) v zmluvných veciach na súde podľa miesta zmluvného plnenia, ktoré je predmetom žaloby;

b) na účely tohto ustanovenia, ak sa účastníci zmluvy nedohodli inak, je miestom zmluvného plnenia, ktoré je predmetom žaloby:

— pri predaji tovaru miesto v členskom štáte, kam sa podľa zmluvy tovar dodal alebo mal dodať,

…“

III — Medzinárodné obchodné podmienky (International Commercial Terms alebo v skratke Incoterms [7])

7. Prostredníctvom Incoterms vytvorila Medzinárodná obchodná komora (International Chamber of Commerce, ICC) po prvýkrát v roku 1936 súbor štandardných doložiek, ktorý sa následne neustále prepracovával. [8] Ich cieľom je vytvoriť medzinárodné, hoci nie právne záväzné, pravidlá výkladu často používaných zmluvných ustanovení v medzinárodnom obchode. Tým by malo byť v najväčšom možnom rozsahu zabránené pochybnostiam, ktoré môžu vzniknúť pri odlišnom výklade takýchto ustanovení. [9] Od 1. januára 2011 platia Incoterms v podstatne novom znení (Incoterms 2010). [10]

8. Incoterms nadväzujú na štandardizované doložky. Týmto sa na jednej strane priradil určitý význam a na druhej strane zrozumiteľná skratka pozostávajúca z troch písmen. Tieto doložky systematicky upravujú dôležité

7 — „Incoterms“ je ochranná známka Medzinárodnej obchodnej komory.

8 — Nové znenia, doplnenia a ďalšie ustanovenia boli uverejnené v rokoch 1953, 1967, 1976, 1980, 1990 a 2000, aby sa udržal krok s vývojom medzinárodného obchodu. Pozri v tejto súvislosti JOLIVET, E.: *Les Incoterms, Etude d'une norme du commerce international*. Litec, Paris 2003, bod 136 a nasl. a s. 475 a nasl., kde je možné nájsť chronologický zoznam francúzskych Incoterms (až do roku 2000).

9 — *Incoterms 2000, Die offiziellen Regeln der ICC zur Auslegung von Handelsklauseln*, ICC Deutschland-Vertriebsdienst, Köln 1999, s. 2.

10 — ZWILLING-PINNA, C.: *Update wichtiger Handelsklauseln: Neufassung der Incoterms ab 2011*. Betriebs-Berater 2010, s. 2980 a nasl.

povinnosti predávajúcich [11] a kupujúcich [12] týkajúce sa dodania tovaru, napríklad podmienky dodania, okamih prechodu nebezpečenstva škody a otázku, ktorá zmluvná strana znáša prepravné náklady a náklady poistenia. Zaťažujú viac čiastočne kupujúceho a čiastočne predávajúceho. Rozličné doložky a ich zoznam povinností zohľadňujú možné rozdielne záujmy zmluvných strán. Terminologicky sa Incoterms 2000 orientujú podľa Dohovoru OSN o zmluvách o medzinárodnej kúpe tovaru z 11. apríla 1980. [13]

10. Bod B4 stanovuje:

„Kupujúci musí prevziať dodávku tovaru, ak bol tovar dodaný podľa článku A4…“

IV — Skutkový stav a prejudiciálna otázka

9. Takzvaná doložka odobratia „EXW“ (zo závodu, ab Werk, Ex Works) Incoterms 2000 stanovuje v bode A4 pre dodanie toto:

„Predávajúci musí kupujúcemu dodať tovar k dispozícii v dohodnutom mieste dodania, nenaložený na dopravný prostriedok, k dátumu alebo v lehote určenej kúpnou zmluvou alebo ak taký čas nebol určený, dať tovar k dispozícii v čase, ktorý je pri dodávke takého tovaru obvyklý…“

11. V konaní vo veci samej bol tovar odovzdaný prepravcovi „franco sídlo [talianskej predávajúcej] [14]“ a prepravený do Francúzska kupujúcej, ktorá tam mala sídlo. Kupujúca podala v konaní o zaplatenie kúpnej ceny v Taliansku námietku nepríslušnosti talianskych súdov a poukázala na to, že má sídlo vo Francúzsku. Podľa predávajúcej vyplýva príslušnosť talianskych súdov z vyššie uvedeného zmluvného ustanovenia.

12. Vnútroštátny súd zvážil, že ako miesto dodania zakladajúce právomoc súdu v zmysle článku 5 nariadenia č. 44/2001 môže prichádzať do úvahy konečné miesto určenia tovaru vo Francúzsku alebo miesto, v ktorom bol tovar odovzdaný prepravcovi vo Francúzsku.

11 — V Incoterms 2000 sú v zozname povinností označené písmenom „A“ a systematicky očíslované. Pravidlo týkajúce sa dodania sa nachádza napríklad pod bodom A4.

12 — Označené písmenom „B“.

13 — *Incoterms 2000, Die offiziellen Regeln der ICC zur Auslegung von Handelsklauseln*, c. d., s. 10.

14 — V origináli zmluvy z 13. marca 2008 sa uvádza: ‚Resa: Franco ns. sede‘.

13. Za týchto okolností vnútroštátny súd rozhodol položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

Má sa článok 5 ods. 1 písm. b) nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 a všeobecnejšie aj právo Spoločenstva, podľa ktorého je miestom plnenia záväzku pri predaji tovaru miesto, kde sa tovar podľa zmluvy dodal alebo mal dodať, vykladať v tom zmysle, že miestom dodania tovaru, relevantným na účely určenia súdu, ktorý má v danej veci súdnu právomoc, je miesto konečného určenia tovaru tvoriaceho predmet zmluvy, alebo v tom zmysle, že týmto miestom je to miesto, kde sa predávajúci zbaví povinnosti dodať tovar na základe hmotnoprávnych ustanovení uplatniteľných v danom prípade, alebo sa má citované ustanovenie vykladať ešte v inom zmysle?

V — Právne posúdenie

A — *Predbežná poznámka*

14. Návrhom na začatie prejudiciálneho konania doručeným do kancelárie Súdneho dvora 15. februára 2010 pichol vnútroštátny súd najprv do právneho „osieho hniezda“ [15], ktorým je určenie miesta dodania pri zásielkovom predaji. [16]

15. V literatúre [17] a judikatúre [18] bola táto otázka veľmi sporná. Možnosti riešenia sa pohybovali v spektre alternatív načrtnutých vnútroštátnym súdom. Na objasnenie podstaty sporu: nejasné bolo okrem iného to, či sa má miesto dodania určovať skôr podľa ľahšie preukázateľných faktických kritérií, alebo podľa hmotnoprávnych hodnotení.

15 — V tomto zmysle MANKOWSKI vo svojej poznámke týkajúcej sa rozsudku Car Trim uverejnenej v *EWiR 2010*, Art. 5 EuGVVO 1/10, s. 287 a nasl.

16 — Mankowski poukazuje vo svojej poznámke k rozsudku Car Trim na to, že Súdny dvor nerozlišuje, či prepravca tovaru bol poverený predávajúcim alebo kupujúcim.

17 — Citlivý výklad ustanovenia s rozsiahlym vyhodnotením literatúry a judikatúry sa nachádza v dielach WIPPING, F.: *Der europäische Gerichtsstand des Erfüllungsorts – Art. 5 Nr. 1 EuGVVO*. Duncker & Humblot, Berlin 2008, s. 180 a nasl.; LYNKER, TH.: *Der besondere Gerichtsstand am Erfüllungsort in der Brüssel I-Verordnung (Art. 5 Nr. 1 EuGVVO)*. Peter Lang, Frankfurt am Main 2006, s. 84 a nasl., a IGNATOVA, R.: *Art. 5 Nr. 1 EuGVO – Chancen und Perspektiven der Reform des Gerichtstands am Erfüllungsort*. Peter Lang, Frankfurt am Main 2005, s. 210 a nasl. Posledné dielo sa zaoberá otázkou, či sa má vychádzať z miesta odoslania, alebo miesta určenia tovaru, pričom vytvára porovnávací gramatický výklad rozličných jazykových verzií a prichádza k záveru: „Znenie ustanovenia je otvorené“.

18 — Pozri dôkazy uvedené v poznámke pod čiarou 17, prehľad v diele WITTWER, A.: Gerichtsstand des Erfüllungsorts beim internationalen Versendungskauf. In: *European Law Reporter 2010*, s. 151, 152, a návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal nemecký Bundesgerichtshof 9. júla 2008 vo veci Car Trim, ktorý je možné si preštudovať na stránke Bundesgerichtshofu (http://www.bundesgerichtshof.de/cln_134/DE/Entscheidungen/entscheidungen_node.html) pod spisovou značkou VIII ZR 184/07.

16. Desať dní po doručení prejednávaného návrhu na začatie prejudiciálneho konania Súdny dvor ale „osie hniezdo“ medzitým vyničil a v rozsudku Car Trim rozhodol: „Článok 5 bod 1 písm. b) prvá zarážka nariadenia č. 44/2001 sa má vykladať v tom zmysle, že v prípade zásielkového predaja sa má miesto, kam sa podľa zmluvy tovar dodal alebo mal dodať, *určiť na základe ustanovení tejto zmluvy*. *Ak na základe týchto ustanovení nie je možné určiť miesto dodania* bez odvolania sa na hmotné právo uplatniteľné na zmluvu, je týmto miestom miesto fyzického odovzdania tovaru, ktorým kupujúci získal alebo mal získať právo skutočne nakladať s týmto tovarom v konečnom mieste určenia predaja [ďalej len ‚pravidlo Car-Trim‘].“ [19]

17. Na prvý pohľad sa preto zdá problematika predložená vnútroštátnym súdom vo svetle rozsudku Car Trim už objasnená: podľa neho má vnútroštátny súd zistiť miesto dodania [20] na základe relevantnej dohody zmluvných strán, ale len vtedy, pokiaľ je to možné bez toho, aby sa predtým a na doplnenie použilo hmotné právo uplatniteľné na zmluvu. [21] Ak takéto určenie miesta dodania na základe zmluvy nie je možné, je potrebné v druhom rade vychádzať z miesta, v ktorom prebieha odovzdanie tovaru kupujúcemu. [22]

B — *Spoločné a rozdielne znaky prejednávanej veci a veci Car Trim*

18. Pri podrobnejšom skúmaní však vyjde najavo, že skutkový stav, z ktorého vychádza rozsudok Car Trim, ako aj prejudiciálne otázky, ktoré bolo potrebné zodpovedať v tejto veci, sa odlišujú od skutkového stavu a prejudiciálnych otázok v prejednávanej veci.

1. Vec Car Trim

19. Vo veci Car Trim sa malo dodávať „podľa dohody na výzvu franco závod Colleferro“ [23] (ďalej len „doložka Car Trim“) žalovanej kupujúcej v Taliansku.

20. V prvom rade je prekvapujúce, že v rozsudku Car Trim tejto doložke nebola

19 — Bod 2 výroku. Kurzívou zvýraznila generálna advokátka.

20 — Rozsudok Car Trim, bod 54.

21 — Tamže, bod 53.

22 — Tamže, body 60 až 62.

23 — V tomto zmysle bod 3 návrhov, ktoré predniesol generálny advokát Mazák 24. septembra 2009 vo veci Car Trim, už citovanej.

venovaná väčšia pozornosť. Súdny dvor zostáva v podstate pri všeobecnom konštatovaní, že „majú účastníci zmluvy voľnosť určiť si miesto dodania tovaru“. [24] K otázke, či takáto vôľa účastníkov určiť miesto dodania bola konkrétne vyjadrená v doložke „na výzvu franco závod“, sa nevyjadruje.

21. Súdny dvor však nebol povinný zaoberať sa obšírne dohodou zmluvných strán „na výzvu franco závod“ a preskúmať, či môže ísť o dohodu o mieste dodania, z dvoch dôvodov. Po prvé preto, lebo Súdny dvor zveruje vysvetľovanie takýchto otázok vnútroštátnemu súdu [25], a po druhé preto, lebo ani v samotnej prejudiciálnej otázke sa nevychádzalo z toho, že by sporné ustanovenie mohlo mať význam pre určenie miesta dodania. [26] Ani posledné uvedené konštatovanie však nie je prekvapujúce, lebo už z návrhu na začatie prejudiciálneho konania z 9. júla 2008 [27], ktorý predložil nemecký Bundesgerichtshof, vyplýva, že sa odvolací súd „pri súdnom posúdení“ zaoberal touto „doložkou dohodnutou na začiatku zmluvného vzťahu“ a „na základe celkového kontextu zmluvných ustanovení“ dospel k záveru, že túto doložku nie je možné považovať za dohodu o mieste dodania, ale za ustanovenie týkajúce sa znášania nákladov. [28]

22. Inými slovami, ani vnútroštátny súd, ani Súdny dvor nepripisovali spornej doložke rozhodujúci význam na určenie miesta dodania.

2. Vec Electrosteel Europe

23. Zmluva, ktorá je predmetom sporu v konaní vo veci samej, obsahuje doložku, ktorá na prvý pohľad pripomína doložku Car Trim, ale podľa ktorej má byť na základe zmluvy tovar odovzdaný „franco sídlo [talianskej predávajúcej]“. Vnútroštátny súd však zostal len pri tom, že na existenciu tohto ustanovenia poukázal bez toho aby sa konkrétne vyjadril k otázke relevancie určenia miesta dodania.

24. Naproti tomu účastníci konania zastávajú v tomto bode jednoznačné a navzájom si odporujúce stanoviská: predávajúca v tom vidí obchodnú podmienku, ktorú je

24 — Rozsudok Car Trim, bod 45.

25 — Tamže, bod 54.

26 — Druhá prejudiciálna otázka vo veci Car Trim totiž znela: [Určuje sa] miesto, kam sa podľa zmluvy predaný tovar dodal alebo mal dodať, … pri zásielkovom predaji podľa miesta fyzického odovzdania kupujúcemu alebo podľa miesta, na ktorom je tovar odovzdaný prvému prepravcovi na dodanie kupujúcemu?

27 — Pozri vyššie poznámku pod čiarou 18.

28 — Zdá sa, že toto WITTWER: c. d., s. 193, 195, prehliadol.

potrebné považovať za rovnakú, ako je doložka Incoterms „franco fabbrica“ (zo závodu, ab Werk, Ex Works, v skratke: EXW), ktorá predstavuje zmluvné určenie miesta dodania v zmysle rozsudku Car Trim. V súvislosti s miestom plnenia záväzku je podľa toho rozhodujúce miesto odovzdania predmetu predaja prepravcovi v Taliansku, nie však konečné miesto určenia tovaru vo Francúzsku. Komisia naopak kladie vysoké nároky na zmluvnú dohodu strán o mieste dodania, ktorá musí presne stanovovať formu, čas a miesto odovzdania predmetu predaja. Incoterms a podobné obchodné doložky v prvom rade upravujú prechod nebezpečenstva škody, ako aj otázku nákladov. Na určenie miesta dodania nemá doložka sporná v konaní vo veci samej už preto žiadnu relevanciu, lebo pri komplexnom posúdení obsahu spisu zostáva sporné, aký účel táto doložka sledovala. Vo svetle rozsudku Car Trim je preto potrebné pri neexistencii zmluvnej dohody o mieste určenia vychádzať z konečného miesta určenia tovaru, v ktorom kupujúci získal právo skutočne nakladať s týmto tovarom. Tým je potrebné len čisto fakticky chápať získanie práva disponovať tovarom bez toho, aby záležalo na právnom aspekte prechodu vlastníckeho práva.

C — *Právne otázky, ktoré je potrebné objasniť*

25. V prvom rade je potrebné objasniť, aký význam má doložka „franco sídlo [talianskej predávajúcej]“ v prejednávanej veci.

26. Toto objasnenie napokon prislúcha [29] vnútroštátnemu súdu. Tento by mal preskúmať, či sa toto ustanovenie stalo platnou súčasťou zmluvy, zistiť konkrétnu vôľu zmluvných strán a prípadne taktiež posúdiť význam toho, že toto sporné ustanovenie nie je vo svojom znení úplne identické s doložkou Incoterms „franco fabbrica“. [30]

27. Nie je však vecou Súdneho dvora vyjadrovať sa k týmto otázkam.

28. Od toho je potrebné odlišovať všeobecnú predbežnú otázku, aké požiadavky kladie článok 5 bod 1 písm. b) nariadenia č. 44/2001 na dohodu o mieste plnenia záväzku, resp. na zmluvnú dohodu o mieste dodania, ktorá musí byť rešpektovaná vnútroštátnym súdom.

29. Rozsudok Car Trim síce pripúšťa stanovenie miesta dodania na základe zmluvných dojednaní, no objasňuje, že toto miesto dodania sa v každom prípade musí určiť bez odvolania sa na hmotné právo uplatniteľné na zmluvu. [31]

29 — Rozsudok Car Trim, už citovaný v poznámke pod čiarou 5, bod 54.

30 — V súvislosti s problematikou výkladu doložiek o mieste dodania pozri FOGT, M.M.: Die Vereinbarung und Auslegung von FRANCO-Lieferklauseln beim CISG-Kauf. In: *The European Legal Forum 2003*, s. 61, 67 a 68.

31 — Rozsudok Car Trim, už citovaný v poznámke pod čiarou 5, bod 53.

30. Vzhľadom na to sa vynára otázka, či medzinárodné obchodné doložky ako sú doložky Incoterms, na ktorých výklad sa musia použiť pravidlá Medzinárodnej obchodnej komory, vyhovujú požiadavke jasnosti stanovenej vo výroku rozsudku Car Trim v súvislosti s určením miesta dodania na základe zmluvy: Ak je totiž podľa rozsudku odvolanie sa na hmotné právo uplatniteľné na zmluvu zakázané, môže to platiť takisto aj na odvolanie sa na Incoterms.

31. Keďže nemožno vylúčiť, že sa vnútroštátny súd pri výklade sporného zmluvného ustanovenia neodvolá na pravidlá Incoterms [32], považujem za účelné sa touto problematikou pri zodpovedaní prejudiciálnej otázky zaoberať. Aj v široko položenej otázke vnútroštátneho súdu je obsiahnuté, že Súdny dvor bol požiadaný o výklad článku 5 bodu 1 písm. b) nariadenia č. 44/2001 vo všeobecnosti („… alebo sa má citované ustanovenie vykladať ešte v inom zmysle…“) v súvislosti s vecou, ktorá mu bola predložená.

32. Preto v prvom kroku skúmam, či také obchodné podmienky ako doložky Incoterms môžu zmluvne určiť miesto dodania v zmysle bodu 2 výroku rozsudku Car Trim. V druhom kroku je potrebné upraviť „pravidlo Car-Trim“ v súvislosti s prejednávanou vecou vo svetle dosiahnutého záveru.

1. Sú doložky Incoterms a podobné obchodné doložky s konkrétne definovaným významovým obsahom zmluvné ustanovenia, na základe ktorých možno určiť miesto dodania v zmysle článku 5 bodu 1 písm. b) nariadenia č. 44/2001?

33. Rozsudok Car Trim spresňuje priestor, ktorý majú zmluvné strany k dispozícii na zmluvnú dohodu o mieste dodania v zmysle článku 5 bodu 1 písm. b) nariadenia č. 44/2001.

34. Podľa štruktúry článku 5 bodu 1 písm. b) nariadenia č. 44/2001 je potrebné systematicky rozlišovať medzi dohodami o „mieste zmluvného plnenia“ a dohodami o mieste dodania.

32 — Magnus navrhuje aby sa definícia obsiahnutá v Incoterms použila na výklad doložky definovanej aj v Incoterms aj vtedy, ak zmluvné strany na túto doložku výslovne neodkázali, pokiaľ zreteľné indície nesvedčia v prospech odlišnej vôle zmluvných strán (von STAUDINGER, J., MAGNUS, U.: *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen, Wiener UN-Kaufrecht [CISG]*. Sellier-de Gruyter, Berlin 2005, Art. 31 CISG, bod 31).

a) Prípustnosť dohôd o mieste zmluvného plnenia v rozsahu slovného spojenia „ak sa účastníci zmluvy nedohodli inak“ a „[miesto dodania] podľa zmluvy“ (článok 5 bod 1 písm. b) nariadenia č. 44/2001)

35. Na prvý pohľad sa zdá, že znenie článku 5 bodu 1 písm. b) nariadenia č. 44/2001 umožňuje dva varianty zmluvného určenia miesta zmluvného plnenia: po prvé tak povediac nepriamu dohodu o mieste zmluvného plnenia prostredníctvom zmluvného konkretizovania miesta dodania [33] ako „miest[a]…, kam sa podľa zmluvy tovar… mal dodať[[34]]“, po druhé priamu, pokiaľ možno od miesta dodania úplne nezávislú [35] dohodu o mieste plnenia: keďže miesto dodania sa má podľa znenia článku 5 bodu 1 písm. b) použiť na určenie miesta plnenia len vtedy, „ak sa účastníci zmluvy nedohodli inak“.

33 — Rozsudok Car Trim (už citovaný v poznámke pod čiarou 5) v bode 51 stanovuje, že nariadenie pojem miesto dodania nedefinuje a v súvislosti s jeho určením odkazuje najprv na zmluvné ustanovenia (bod 54).

34 — Takzvané ‚právne‘ miesto plnenia.

35 — „Abstraktné dohody o mieste plnenia“ bez súvislosti s dodaním však Súdny dvor už v rozsahu pôsobnosti nariadenia č. 44/2001 napadol rozsudkom z 20. februára 1997, MSG (C-106/95, Zb. s. I-911, bod 35), a uznal ako prípustné, ak boli súčasne splnené podmienky dohody o súdnej právomoci (článok 17 nariadenia č. 44/2001). Pozri v súvislosti s judikatúrou inak naklonenou dohodám rozsudok Súdneho dvora zo 17. januára 1980, Zelger, 56/79, Zb. s. 89, bod 5.

36. Do akej miery si však zmluvné strany podľa toho môžu dohodnúť „niečo iné“ ako spojenie s miestom dodania, zostáva nakoniec aj podľa rozsudku Car Trim v zásade nejasné, [36] takže kontroverzné výkladové stanoviská literatúry [37] v tejto súvislosti naďalej čakajú na vysvetlenie. [38]

37. V prejednávanej veci však táto otázka nezohráva žiadnu úlohu, pretože nejde o to, či sú prípadné dohody o mieste plnenia *nezávislé od miesta dodania* prípustné, ale o to, či obchodnou doložkou možno *miesto dodania* platne spresniť a či týmto spôsobom môže byť zmluvne stanovené miesto plnenia.

36 — LEIBLE sa vo svojej poznámke k rozsudku Car Trim v *EuZW 2010*, s. 303 až 305, domnieva, že keďže sa v bode 46 hovorí o dohode o „mieste plnenia záväzku“, jednako môže z toho vyplývať, že Súdny dvor na jednej strane nepripúšťa, aby sa namiesto na miesto plnenia záväzku zmluvne odkazovalo na iné miesta, ktoré majú súvislosť so zmluvou, a že na druhej strane ani naďalej neschvaľuje žiadne abstraktné dohody o mieste plnenia.

37 — Najmä nemecká literatúra obsahuje množstvo výkladových stanovísk: tak napríklad KLEMM, M.: *Erfüllungsortvereinbarungen im Europäischen Zivilverfahrensrecht*, Jenaer Wissenschaftliche Verlagsgesellschaft, Jena 2005, s. 71-80, a komplexne v súvislosti s prejednávanou vecou LEIBLE, S. in: RAUSCHER, TH.: *Europäisches Zivilprozessrecht und Kollisionsrecht EuZPR/EuIPR*. Bearbeitung 2011. Sellier, München 2011, Art. 5 Brüssel I-VO, bod 57b.

38 — Mnohoznačné je fatalisticky pôsobiace konštatovanie BRIGGS, A., REES, R.: *Civil Jurisdiction and Judgments*. Informa Publishing Group, 3. vydanie 2002, s. 131: „It is close to impossible to make sense of the words ‚or otherwise agreed‘… They can be forgotten until an imaginative court is able to breathe meaning into them.“

b) Kritériá „pravidla Car-Trim“ týkajúceho sa zmluvnej dohody o mieste dodania a ich uplatnenie na obchodné doložky s konkrétne definovaným významovým obsahom

38. Podľa rozsudku Car Trim sa môžu zmluvné strany dohodnúť o mieste dodania, [39] pričom však toto miesto dodania musí vyplývať zo zmluvy „bez odvolania sa na hmotné právo uplatniteľné na zmluvu“. [40]

39. Ak sa tieto kritériá premietnu na doložku EXW Incoterms 2000, možno najprv konštatovať, že táto doložka sa neodvoláva na hmotné právo uplatniteľné na zmluvu. Pri doslovom pridržiavaní sa znenia rozsudku Car Trim, by bola táto doložka v tejto súvislosti prípustná.

40. Doložka EXW by bola vhodná na určenie miesta dodania aj bez akýchkoľvek ďalších podmienok, pretože neopisuje len prechod nebezpečenstva škody (body A5 a B5), ale aj miesto dodania (body A4 a B4) v zmysle výlučnej doložky odobratia. V súlade s tým akceptuje stanovisko zastávané v literatúre [41] a judikatúre [42], že prostredníctvom doložky Incoterms EXW platne zahrnutej do zmluvy možno určiť miesto dodania a plnenia v zmysle článku 5 bodu 1 písm. b) nariadenia č. 44/2001.

41. Tento názor sa aj mne zdá presvedčivý. Prečo by sa malo zmluvným stranám zakázať použiť na zmluvné určenie miesta dodania praktické obchodné doložky? V prospech nich hovorí najmä to, že sú dobre premyslené a že ich významový obsah možno vďaka obchodným pravidlám Medzinárodnej obchodnej komory objektívne určiť, na rozdiel od zmluvných ustanovení, ktoré si pokiaľ možno dohodnú zmluvné strany voľne, alebo ktoré sú dokonca sformulované v cudzom jazyku, ktorý zmluvné strany neovládajú perfektne.

42. Námietka, že pre osobu, ktorá skúma takúto doložku po právnej stránke, napríklad pre súd posudzujúci svoju právomoc, sa odhalí konkrétny význam tejto doložky prípadne až po nahliadnutí do obchodných podmienok Medzinárodnej obchodnej komory, je voči tomu nepresvedčivá.

43. Súdny dvor síce v rozsudku Car Trim výslovne potvrdil zásadu pragmatického určenia miesta dodania a odmietol prípadné

39 — Rozsudok Car Trim, už citovaný v poznámke pod čiarou 5, body 45 a 46.

40 — Tamže, bod 55.

41 — Pozri napríklad LEIBLE, c. d. s ďalšími odkazmi.

42 — V súvislosti s doložkou „delivery: ex works“ pozri napríklad rozsudok Oberlandesgericht Karlsruhe z 28. marca 2006, IPRspr 2006, č. 111, s. 242-250.

použitie kolízneho alebo hmotného práva, [43] no odkaz na konkrétne vymedzenú doložku Incoterms sa mi nezdá porovnateľný s „odvolan[ím] sa na hmotné právo uplatniteľné na zmluvu“, [44] ktoré Súdny dvor odmietol. Jej konkrétny význam sa totiž dá zistiť nezávisle od komplikovaných právnych otázok nazretím do ľahko dostupného diela. To platí prinajmenšom vtedy, ak sú doložky Incoterm aj vzhľadom na časovo platné znenia (napr. Incoterms 2000) jasne sformulované. Bol by to číry formalizmus, ktorý by v článku 5 nariadenia č. 44/2001 nenašiel žiadnu právnu oporu, ak by odpoveď na otázku, či môže byť doložkou Incoterms platne dohodnuté miesto dodania, závisela od toho, či je alebo nie je k zmluve pripojený aj výtlačok relevantného diela vysvetľujúceho doložku.

c) Predbežný záver

44. Ako predbežný záver je preto potrebné konštatovať, že Incoterms a porovnateľné obchodné podmienky v zásade môžu byť zmluvnými ustanoveniami, na základe ktorých môže byť určené miesto dodania v zmysle článku 5 bodu 1 písm. b) nariadenia č. 44/2001.

2. Úprava „pravidla Car-Trim“ v súvislosti s prejednávanou vecou

45. Na účely poskytnutia relevantnej odpovede vnútroštátnemu súdu je potrebné poukázať na to, že zásady sformulované v rozsudku Car Trim musia platiť všeobecne pre kúpne zmluvy a nielen pre zásielkový predaj. Článok 5 bod 1 písm. b) nariadenia č. 44/2001 – rovnako ako aj prejudiciálna otázka v prejednávanej veci – totiž nerozlišuje medzi zásielkovým predajom a inými kúpnymi zmluvami, [45] hoci je potrebné uznať, že určenie miesta dodania práve pri zásielkovom predaji je obzvlášť problematické.

46. V prvom rade je teda vo všeobecnosti relevantná zmluvná dohoda týkajúca sa tejto otázky. [46] Incoterms a porovnateľné obchodné doložky s konkrétne definovaným významovým obsahom pritom môžu byť v zásade zmluvnými ustanoveniami, na základe ktorých môže byť určené miesto dodania

43 — Rozsudok Car Trim, už citovaný v poznámke pod čiarou 5, body 54 a 53.

44 — Tamže, bod 2 výroku.

45 — V tomto zmysle sa vyjadril aj generálny advokát Mazák v bode 32 svojich návrhov vo veci Car Trim, už citovanej v poznámke pod čiarou 5.

46 — Rozsudok Car Trim, už citovaný v poznámke pod čiarou 5, body 54 a 55.

v zmysle článku 5 bodu 1 písm. b) nariadenia č. 44/2001.

47. Ak nemožno určiť miesto dodania na základe relevantnej dohody zmluvných strán, je potrebné postupovať tak ako v rozsudku Car Trim podľa zásady „pragmatického určenia miesta plnenia“ na základe faktických kritérií [47] a vychádzať z miesta fyzického odovzdania tovaru kupujúcemu, ktorým kupujúci získa právo skutočne nakladať s týmto tovarom.

48. To, že pritom ide o čisto faktické kritérium spojené len s dispozičným právom, vyplýva zo záväzného nemeckého znenia rozsudku Car Trim s dostatočnou jasnosťou a nevyžaduje spresnenie.

49. To, čo sa v pravidle Car-Trim myslí pod odovzdaním „v konečnom mieste určenia predaja“, však vyžaduje bližšie objasnenie.

50. V tejto súvislosti by malo ísť o miesto, na ktorom sa „tovar, ktorý je hmotným predmetom zmluvy, … v *zásade*… nachádz[a] … po uskutočnení tohto zmluvného plnenia [fyzickým odovzdaním kupujúcemu [48]]“. [49]

51. Z toho na jednej strane vyplýva, že vydanie tovaru prepravcovi (ktorý nie je kupujúcim) v každom prípade ešte nezakladá miesto dodania. [50] Z pohľadu Súdneho dvora je totiž proces predaja ukončený až fyzickým odovzdaním tovaru kupujúcemu.

52. Na druhej strane z toho vyplýva, že *nepredvídateľná* ďalšia preprava tovaru kupujúcim je na určenie miesta dodania nerelevantná. Takáto ďalšia preprava, napríklad zo skladu kupujúceho do inej prevádzkarne, je totiž mimo procesu predaja a vedie k miestu, na ktorom sa tovar v *zásade* po uskutočnení zmluvného plnenia nemusí nachádzať.

53. Keďže je relevantný proces predaja, zdá sa, že kritérium konečného miesta určenia tovaru sa nehodí len na zásielkový predaj, ale aj na prípad osobného vyzdvihnutia tovaru

47 — Tamže, bod 52.

48 — Tamže, bod 60.

49 — Tamže, bod 61. Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

50 — V tomto zmysle MANKOWSKI, c. d., s. 288.

kupujúcim: v tom prípade by bolo „konečné miesto určenia predaja“ dosiahnuté už v sídle predávajúceho a proces predaja by bol ukončený už odovzdaním tovaru preberajúcemu kupujúcemu.

54. Vo všetkých týchto prípadoch je nakoniec rozhodujúce fyzické odovzdanie kupujúcemu pri zmluvnom plnení. Pri bližšom pozorovaní uvedených prípadov je toto fyzické odovzdanie potrebné, ale aj postačujúce na vytvorenie miesta dodania.

55. So zreteľom na to sa vynára otázka, či dodatočné trvanie na kritériu „konečného miesta určenia“ nespôsobuje viac zmätku ako úžitku. Systematicky sa zdá toto kritérium problematické aj preto, že pripomína kritérium „konečné[ho] miest[a] dodania tovaru…“ v článku 63 ods. 1 nariadenia č. 44/2001, ktoré má výslovne platiť len v prospech osôb s bydliskom na území Luxemburska. Na zovšeobecnenie tohto špecifického ustanovenia pri zásielkovom predaji neexistuje žiaden dôvod.

56. Príčinou nejasností je však najmä adjektív „konečné“: Ako by sa mala posúdiť napríklad situácia, ak by bol tovar provizórne uskladnený v sklade kupujúceho a potom kupujúcim prepravený do inej prevádzkarne a predávajúci by o tomto zámere od samého začiatku vedel? Je ľahko predstaviteľné, že toto by mohlo byť vzhľadom na kritérium konečného miesta určenia predmetom sporu. V tomto prípade by sa vynorila okrem toho problematika rozporu medzi prípadným konečným miestom určenia (iná prevádzkareň) a miestom prvého fyzického odovzdania (provizórny sklad).

57. Zdá sa mi preto vhodnejšie vzdať sa slovného spojenia „v konečnom mieste určenia predaja“. Prostredníctvom miesta fyzického odovzdania tovaru kupujúcemu je k dispozícii dostatočne jasné a pre obe zmluvné strany predvídateľné kritérium, ktorého ďalšia úprava nie je potrebná.

VI — Návrh

58. Na základe vyššie uvedených dôvodov navrhujem, aby sa na prejudiciálnu otázku odpovedalo takto:

Článok 5 bod 1 písm. b) nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 sa má vykladať tak, že miesto dodania tovaru relevantné na účely určenia súdu, ktorý má v tejto veci súdnu právomoc, sa má určiť na základe zmluvnej dohody strán.

Incoterms a podobné obchodné doložky s konkrétne definovaným významovým obsahom v zásade môžu byť zmluvnými ustanoveniami, na základe ktorých možno určiť miesto dodania v zmysle článku 5 bodu 1 písm. b) nariadenia č. 44/2001.

Ak na základe týchto ustanovení nie možné určiť miesto dodania bez odvolania sa na hmotné právo uplatniteľné na zmluvu, je týmto miestom miesto fyzického odovzdania tovaru, ktorým kupujúci získal alebo mal získať právo skutočne nakladať s týmto tovarom.